

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

24. Ratio praecepti, cobortationis, obiurgationis, vituperationis &c. non
obstat peccandi neceßitati iuxta Scholasticorum sensum, minus iuxta
doctrinam Augustini.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

Christi ignorantia, in Christum posse credere, Deum diligere, rectè vivere, atque felicitate potiri sempiterna. Hæc enim vera sunt, & nonnunquam ab Augustino conceduntur, sed potestate externâ, non internâ, quia à Dei gratia fidem donante visitari possunt, qui nondum visitati sunt, qua quam-

diu carer, ex se nihil aliud nisi peccare possunt. Talis enim potestas peccata vitandi cum præfenti peccandi necessitate facile consistere potest: sicut in claudo potest consistere potestas rectè ambulandi, quia medici arte sanari potest, cum necessitate claudicandi, quamdiu medicinâ caret.

CAPVT XXVIII.

Ratio præcepti, cohortationis, objurgationis, vituperationis &c. non obstat peccandi necessitati juxta Scholasticorum sensum, minùs juxta doctrinam Augustini.

ALID argumentum peti potest ex ratione præcepti, cohortationis, objurgationis, atque vituperationis. Si enim aliquod hominum genus aut status, sublata bene faciendi libertate peccandi necessitate premitur, frustra jubemus & hortamur eos à peccatis abstinere: immerito objurgamus & vituperamus eos, si non abstinuerint. Sed ex disciplinæ Christianæ regula certum est, stimulos istos rectè cuiusvis hominum generi admoventi: falsum est igitur, quemquam vel ante vel post fidem peccandi necessitate detineri.

Respondetur, adversus Manichæos hoc argumentum frequenter Augustinus premit. Conficit enim invictissimè, esse in omnibus hominibus liberum voluntatis arbitrium, & nihil amplius. Peccandi vero necessitas, quam Augustinus tradit, sublataque libertas bene faciendi, non repugnat arbitrii libertati, quia simul utramque Augustinus in ipsâ hominibus esse docet. Sed in eo tota hallucinatio sita est, quod cum audimus liberam voluntatis arbitrium, solemus imaginari indifferentiam quandam voluntatis ad bonum & malum quam semper hominibus a seculis mordicus assererat Iulianus, inficiabatur Augustinus, & ipsa veritas Catholicos inficari cogit. Hæc imbecillitas imaginandi in Catholicis & sententiis in Pelagianis ex Philosophorum Gentilium institutione nata est. Illi quippe cum nihil aliud ad opus bonum liberæ voluntatis necessarium esse crederent, nisi ut officium esset bonum, & hoc per se ipsum expectando quareretur, congruenter illi principio censuerunt, arbitrium hominis esse liberum ad bonum & malum. Animadvertent enim, hominè sese ad hujusmodi officia bona, & ea que illis opponuntur mala, indifferenter flectere. In quo statu tanquam hominis naturali à Gentilibus decantato cum Pelagiani naturam humanam conitâ esse sentirent, nec eum peccatis tolli cernerent, libertatem arbitrii ad bonum & malum, ab eadem natura hominis inseparabilem esse statuerunt. A quorum sensu propè absunt, qui illam indifferentiam contrarietatis ita amplexantur, ut eam etiam in demonibus quarant. Quod si vel Pelagiani vel Gentiles exultare potuissent, se etiam tum cum

benè videntur agere, & officia propter seipsa virtutis expetere, servire creaturae potius quam Creatori, & consequenter se subiliore quadam rei terrenæ libidine seu cupiditate ad agendum officium bonum rapi, quod propter solum Deum omnis rectæ voluntatis terminum expetere debuissent, non ita difficulter vidissent, se etiam tunc non indifferente arbitrio virtutibus militare; sed rerum creaturarum concupiscentiæ, quod Apostolus peccatum vocat, captiva voluntate servire. Ex quo fit, ut istiusmodi libertas arbitrii, quam Philosophi bilancis instar indifferentem ad malum & bonum, quod ipsi noverant, fabricarunt, & ex ipsis Pelagianis, & nonnullis Scholastici minùs attenti ad ea quæ docuit Augustinus, amplexi sunt, non sit aliud quam illa peccandi necessitas, de qua hæcenus differimus.

Cum igitur non solum Augustinus, sed & Scholastici fateri cogantur, illam indifferentiam ad bonum & malum non esse ad liberum arbitrium necessariam, coguntur & ipsi hujusmodi argumentum solvere. Quid hinc inquisiam de demonibus hoc argumentum proferat? Eadem profectò difficultate se promittent, quotquot eos non habere liberum arbitrium ad bene faciendum, sed ad maximam malevolentiam penam sui seculis obduratum, cum Augustino constituerint. Nam & eos lex æterna non blasphemandum, non superbiendum, non invidendum, non fallendos homines intangibiliter juvet, & eos contra legem istam peccare, nemo sanæ mentis distiteri potest. Nam quamvis novarum poenarum, demeritum ratio & stabilitas illius status impediât, eos tamen vere peccare, & male facere, sæpius Augustinus, & ipsa veritas, clamat. Sicut igitur præcepti ratio non remouet à demonibus peccandi necessitatem, neque tribuit eis indifferentiam ad bonum & malum, ita neque hominibus, qui peccatorum concupiscentiis captivo voluntatis arbitrio seruiunt.

Quod si ad bonos Angelos nos cõvertamus, eadem omnino se difficultas offeret. Si anima ad male faciendum seu ad peccandum, illa indifferentia voluntatis exigitur, profectò exigitur etiam ad bene faciendum. Peccati enim & operis boni, quantum ad veritatem & præceptum, dehortatione & exhortationem, vituperium

& laudem, ipsamque adeo arbitrij libertatem attinet, par est ratio. Videmus autem etiam Angelis bonis vetari malefacta, & benefacta nonnulla præcipi, cum tamen & his absterneant, & illa faciant liberâ voluntate. Certum est enim Angelos peccare non posse, & eo non obstante benè facere: quid igitur mirum, si etiam dæmones benè operari non possint, & tamen liberâ voluntate malè faciant? Nimirum in utrisque quamvis voluntas sive sub malo tantum, sive sub bono tantum captiva teneatur, sufficiens libertas voluntatis permanet, ut quoquò hic & nunc se verterint, eò se vertere actu libero censeantur. Hanc Scholastici libertatem contradictionis seu exercitij nuncupant, quam etiam in captiva sub alterutra contrarietatis parte, præsertim boni operis in cælo, superesse profitentur. Et quamvis Augustinus, nec illam quidem postulet, ut arbitrium dicatur liberum, non tamen eam in peccatoribus negat, & ad libertatem arbitrij satis esse etiam in Augustini sententia, manifestum est. Ubique est autem libertas arbitrij, ibi præceptum, & exhortationem, & vituperium, & laudem, locum habere posse, non est dubium. Nam ista omnia in arbitrij libertate velut omni præcepti cohortationis, oburgationis, laudis, vituperij cardine, seu velut in omni moralitatis fundamento versantur.

Porro hæc libertas arbitrij, etiam sub confusa illa necessitate peccandi, satis in præceptis negativis adimplendis etiam juxta Scholasticos manifesta est, prout jam paulò antè & supra latius explicuimus, quando unam peccandi cupiditatem alterâ superari & vitari posse constituimus: & ita nullum malum esse vetitum, quod non possit peccator ac dæmon ipse prætermittere. Sed major in affirmativis præceptis adimplendis difficultas est. Cum enim libertate boni faciendi infideles careant, quo pacto evitabunt peccatum illud, quod committitur in transgressione seu omissione, non dico moralium officiorum, miserendi pauperis, honorandi parentes, dicendi veritatem, & hujusmodi naturalium præceptorum; quæ secundum officia seu substantiam operis ab infidelibus fieri posse juxta sanctum Augustinum diximus; sed in transgressione illius præcepti affirmativi, quo jubetur credere ac diligere Deum, ipsaque officia bona quæ faciunt ad finem illum bonæ fidei intentione retorquere? Neque enim hic dici potest, illud peccatum alio peccato posse vitari. Quidquid enim boni fecerit idem peccatum omissionis adversus idem præceptum perpetrabitur. Imo verò, quid faciet, cum idem præceptum diligendi Dei per seipsum obligabit? Neque enim existimandum est, ad ultimum finem expetendum, & ad illud primum principium referendum nullius præcepti vinculo creaturam rationalem astringi; cum potius vis ejus sit perpetua, & in omnes actus directione atque dilectione voluntatis eò referendos

exeratur. Hic voluntas suapte infirmitate in faciendo deficit: gratiâ quâ facere possit caret: quò se verterit? Nam & gratiam implorare non potest, nisi antè credat: *Quomodo enim invocabunt, in quem non crediderunt?* Hoc haec stringi se sentientes recentiores aliqui, per portam patentissimam gratiæ sufficientis exeunt: quam omnibus hominibus ad præcepta faciendâ Deum impetiri, novo profecto & primis gratiæ defensoribus inaudito dogmate constituunt. Sed de gratia sufficiente differendi proprius erit alibi locus.

Nunc ea prætermissa dicimus, fortasse & hic dici posse, quòd omnis singularis actus aut omissio ejus in ipso articulo quo quodlibet præceptum affirmativum ligat, quantum ad exercitium liber sit, quamvis quantum ad specificationem seu contrarietatem non sit liber, prout Scholastici de libertate loqui solent. Cujus ratio esse posset, quòd non minus omissio voluntatis voluntaria, seu cum perfecta rationis advertentia propter finem fiat, quam actio ejus. Vtrique enim ultimus amoris cardo, in quo cor vertitur, dominatur, & ejus boni colore, quem oculus sive agendum, sive non agendum, sive volendum, sive non volendum videat atque judicet, utraque tingitur. Impossibile est enim, ut voluntas ultimi sui finis, qui omnis actionis & omissionis deliberatæ radix est, limites egrediatur. Quod in beatis ipsoque Deo perspicuum est. Nam sive agant, sive non agant, sive velint, sive non velint, omnis eorum & actio & non actio, omnis volitio & volitionis omissio, ex summa sapientiæ directione, & finis ultimi consideratione proficitur. Quod ex eo manifestum est, quia singulorum actuum & omissionum solidam rationem dare possent: quam dare non possent, nisi illius intuitu ad agendum omitendumque regerentur.

Ex quo fit fortasse, ut in voluntate deliberato consilio aliquid omitente nulla pura sit, aut esse possit omissio: sed semper actus ad sit positivus, quo aliquid ex finis consideratione nolit. Quod si ita est, jam non major de tali actu præceptum affirmativum servare detrectante difficultas est, quam de alio quocunque voluntatis actu. Comune quippe omnibus est, ut determinatio seu necessitas specificationis seu contrarietatis non repugnet libertati arbitrij, etiam tali qualem Scholastici tinentur.

Nam isto modo cuncti actus beatorum necessarij sunt. Quicquid enim amant sub ratione boni divini amant: idcirco nihil nisi bonum amare aut facere possunt, sine detrimento tamen libertatis. Nil ergo mirum, si damnata massa sive dæmonum, sive reprobatorum hominum, quidquid amet sub ratione boni creati & privati amet, & idcirco istâ consideratione omnes actus eorum, quantum ad hujusmodi specificationem seu contrarietatem mali sunt, salvâ interim exercitij seu contrari-

actionis libertate. Sed ista sententia de con-
iuncto semper omissioni actu positivo, non est
nobis hic necessaria: quia sine illa præsens
difficultas expediri potest.

Si autem iam igitur demonem aut hominem,
qui fide caret, præcepto affirmativo Dei &
proximi diligendi, vel illa iussione generali
stringi, qua bonum officium quod agere me-
diatur ad Deum velut ultimum creaturæ vo-
luntariæ suæ finem referre coarctatur, ille alte-
rurum sine gratia factorus est, ut vel Deum
diligat, vel non diligat. Si diligit, sub ratio-
ne boni privati Deum diligit, Deum ad se,
non se ad Deum velut ultimum finem retor-
quendo: quod sine manifestâ perversitate fieri
nequit. Ille quippe modus est, quo omnes cu-
piditat in secleratarum servi Deum diligunt,
tanquam desideriorum suorum satellitem, eo
devotius, quo potentiorum. Quod si nolit
diligere Deum, hoc ipsum faciet sub ratione
boni creati ac proprii, quod in omnibus actio-
nibus & omissionibus velut vitium intuetur,
& sine peccato esse non potest. Nam nolle, seu
respicere, seu prætermittere aliquid tam respec-
cit bonum amatum, quod est omnium deside-
riorum cardo, quam velle. Amor enim boni
est causa respuendi oppositi mali. Quapropter
utrobique est libertas seu indifferentia quan-
tum ad exercitium respectu duorum illorum
scilicet volendi & nolendi, seu etiam non vo-
lendi diligere Deum, quamvis uterque fiat sub
ratione boni creati & privati, quod voluntas
immobilitèr in utroque respicit, & ita uter-
que sit necessarius, quantum ad specificatio-
nem, seu contrarietatem, & uterque malus.
Idem iudicium est licet infidelis etiam gratia
credendi carens credere iubeatur. Ille quippe
vel vult, vel non vult, & in utroque pec-
cabit. Si vult, credit sane quod veritas re-
velans credendum iubet, non tamto affectu
voluntatis erga æternam veritatem, sed vel
cupidine boni cuiuspiam creati ac temporalis
assequendi, vel timore perdendi: si nolit aut
non velit credere, hoc ipsum faciet, vel fasti-
dio credulitatis, vel aliâ simili cupiditate, vel
timore revocatus. Vbi sane manifestum est,
liberi seu indifferentèr huc aut illuc, quantum
ad exercitium, volui voluntatem, dum inter
duos terminos volendi nolendique, vel vo-
lendi, & non volendi constituta alterutrum
indifferentèr eligit: quo sane modo & beatus
liber est ad quemcumque actum, vel faciendum
vel omittendum. Vtrumvis enim fecerit, sub
ratione boni divini faciet: & ita necessariò
operabitur quantum ad specificationem, libe-
rè quantum ad exercitium. Simile quid repe-
ritur in illa actuone voluntatis, qua malum
amare conaretur sub ratione mali: volitio enim
& nolitio quam eliceret, esset libera exerci-
tio, specificatione vero contrarietatis necessa-
ria. Si quis ergo tentaret amare mortem sub
ratione mali, conatus esset irritus: sequeretur
tamen actio voluntatis, qua diligeret mortem;
sed sub ratione boni. Et eatenus quidem quan-
tum ad exercitium contradictionemque pror-

sus libera, quamvis quantum ad specificatio-
nem contrarietatemque necessaria. Nulla enim
voluntas rationem boni præfixam naturaliter
egredi potest: sicut nulla voluntas beata, bo-
ni divini; nulla voluntas damnata, boni pri-
vati & creati terminos, sive in hoc, sive in
futuro seculo, sine gratia prætereire potest.

Quæ solutio si cui satis ostendere videatur,
nullum omninò dari posse voluntatis actum,
sive aliquod præceptum facere velit, sive non
velit, quin ad utrumvis sub eadem tamen
boni amati & privati consideratione, sit in-
differens exercitio, & iuxta principia Schola-
sticorù sufficienter in præceptis libera, quam-
vis generali peccandi libertate teneatur; non
est quod nos ulterius in hac solvenda diffi-
cultate fatigemus. Sed, ut verum dicam,
quamvis hæc omnia vera esse Augustinus fa-
cile concederet, nunquam tamen ad inve-
niendam demonstrandamque arbitrij liberta-
tem in peccantibus in has angustias sese conij-
cit, vel à Pelagianis peccandi necessitatem op-
pugnantibus coarctatus fuit. Nam sive talis
peccandi libertas adsit, sive non adsit, eam Au-
gustinus nihil omninò curat: nec eam un-
quam, quod sciam, sub nomine libertatis in
omnibus suis scriptis attingit, sive ad bonum
sive ad malum; nec unquam protulit, ut se
ab invidiosissimo destructæ libertatis ad bo-
num, invidiosæque necessitatis peccandi oppro-
briò tueretur: sed ei abundè satis est, quòd
peccator, non quidem primis voluntatis mo-
tibus quali tentationibus, quibus voluntate
consentire vel dissimulare potest, sed sciens &
prudens plenâ voluntate feratur in malum;
sive ab illa diligendi mali necessitate se expe-
dire possit, sive non possit. Quæ doctrinâ
eius istâ basi niti potest, quam supra genera-
tim de libera voluntate fultus declaravimus.
Nam talis voluntatis amor, quem voluntas
amplius mutare non potest, verbi gratia, quo
se ipsam in omnibus omninò actionibus per-
verse diligit, quia se veluti terminum & quie-
tem omnis suæ voluntatis respicit, dicitur esse
liber, sicut actus divinæ voluntatis erga crea-
turam liber est; quamvis immobiliter in æter-
num diligat, & facere velit, quicquid sibi ab
æterno semel statuerit esse diligendum, & fa-
ciendum. Mobilitas enim desultoria mutandi
voluntatem liberam, facientibus etiam Scho-
lasticis, non est de ratione libertatis; sed im-
perfectio ejus imprudentiam aut inconstan-
tiam voluntatis involvens. Cùm ergo simili-
liter voluntas peccantis creaturæ liberrimo
semel flexu se auerterit à Deo, divinisque
mandatis obedire detrectaverit, quid con-
querimur, si in eo quod semel elegerit libe-
râ voluntate, eadem jam stabilita voluntate
perseveret? Quem stabilitatis modum non
solum in illa prima & generali voluntate
Angelicæ creaturæ, qua ex Dei amore in
amorem sui, seu in privatum amorem lapsa
est; sed in omnibus quoque ceteris electio-
nibus Angelicis locum habere, propter na-
turæ voluntatisque constantiam, nonnulli

non ignobiles auctores docent. Quæ sanè san-
cti Antilitis doctrina de voluntate necessariò
peccante, principijs ejus de libertate infra tra-
dendis conformissima est. Cùm enim nihil
aliud ei liberum sit, quàm quod est in nostra
potestate, nihil profectò magis in nostra po-
testate esse potest, quàm quod sit volentibus
nobis; & proinde nihil magis liberum. Ex
quo satis operosè infra deducemus, omnem
deliberatam voluntatem hoc ipso quo est in
nostra potestate, hoc est, quo non sit nolentibus
sed volentibus nobis, esse liberam & non
posse non esse liberam, siue etiam necessariò
exercitij necessitate fiat siue non fiat. Quod ex
Aug. mente in ipso amore beatifico verum esse
latissimè demonstrabitur. Sic ergo & hęc, etiamsi
ille peruersus amor sui, in quem ex Dei dile-
ctione rationalis creatura lapsa est, & in quo
ex iustissima Dei damnatione perseverat, &
ex quo omnis actus vel omisso damnatae vol-
untatis fluit, firmissimè adhæreat volun-
tati, imò etiamsi non solum specificatione, ut
nunc est, sed etiam exercitio, quemadmodum
amor beatificus, esset necessarius, non tamen
ex Augustini mente desineret esse liber. Nam
illa firmitas ex præcedenti & indifferenti ele-
ctione, qualis est Angelorum, & maximè ip-
sius Dei ad condendas regendisque creaturas,
nata est. Nec necessitas repugnans voluntati,
sed ex vehementia amantis voluntatis oritur:
quæ sicut liberè amare aliquid ita & fortiter &
constanter amare potest, damnatione vel bea-
tificatione iuvante voluntatem. Sic enim utra-
que voluntatem ad perseverandum iuvat, ut
non impellat stringatque violentè, sed ratio-
nes amandi novas sulciter, antiquas dele-
ctabilius, clariùs, constantiusque proponat,
subtrahis aliud quilibet amandi rationibus.
Nam ut retractet, aut retractare possit, quod
semel elegerit, non est de ratione libertatis.
Sic ergo fit, ut voluntas infidelis sub dan-
natione ante gratiam constituta, constanter
præcepto credendi, diligendi, vel aliud quid-

*Videntur esse
rotus lib. 6.
& 7. de gra-
tia Christi
Salvat. qui
sunt de nat.
& lib. arb.*

liber facienda parere nolit; quia constanter in
illo sui ipsius amore, in quem suâ libertate
cecidit, ex damnationis suæ pœnâ perseverat.
Per absurdum est enim, amorem illum quo ra-
tionalis creatura liberrimè cecidit, hoc ipso
quo jam cecidit, eumque iusta pœna sequitur,
non ampliùs liberum, ac proinde nec malum:
quantumvis præ amoris dulcedine in ejusdem
etiam exercitio Dei instar permaneret. Omnis
enim amor ipso primi actus exercitio fit stabi-
lior & consuetudine amandi magis magisque
radicata immobilior, non liberæ voluntatis
amissione, sed constantia. Qua in re beati-
tudinis atque damnationis quoddam præludium,
imo principium est. Consuetudo quippe ma-
la malam roborans voluntatem pœna est,
damnatioque liberæ voluntatis: sicut bona
consuetudo est præmium ejus. Vnde Augu-
stinus se *ligatum* fuisse dicit, *non ferro alieno,*
*sed sub ferrea voluntate, velle meum, inquit, tene-
bat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & con-
strinxerat me.* Ortum verò talis necessitatis ex
libertate significans: *Quippe, inquit, ex volun-
tate perversa facta est libido, & dum servitur libidini,
facta est consuetudo, & dum consuetudini non res-
istitur, facta est necessitas.* Est autem absurdissi-
mum dicere, quod peccando aut bene agendo
libertas pereat; aut hoc ipso, quo majori in
bonum aut malum improbi vel sancti seruan-
tur delectatione, minuatur. Quod optimè in-
telligens Augustinus, cùm per hujusmodi pec-
candi necessitatem, quam solâ gratiâ sibi posse
sentiebat, libertatem arbitrij sustulisse culpa-
retur: *Liberam, inquit, arbitrium usque adeo in
peccatore non perijt, ut per illud peccent, maxime om-
nes qui cum delectatione peccant, & amore peccati
hoc eis placet, quod eis lubet.* Quod in infidelibus,
ac maximè in damnatis locum habet. De qua
liberatis intelligentiâ qui plura postulet, con-
sulet ea quæ infra de libertate arbitrij ex Au-
gustini mente declaranda sunt; & ea quæ de
gratiâ sufficientis effectu sine præjudicio libe-
ri arbitrij disserentur.

Lib. 1. c. 1.

Lib. 1. c. 1.

Philos.

*7. de gra-
tia Christi*

*qui sunt de
nat. & lib.
arb.*

C A P V T X X V.

Non repugnat Augustini doctrina propositioni damnatæ per duos
Pontifices: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod necessariò facit.*

EX his facile intelligitur, doctrinam
istam Augustini non esse comprehen-
sam illâ propositione, quam proserip-
sit Pius V. & Gregorius XIII. *Homo
peccat etiam damnabiliter in eo quod necessariò fa-
cit.* Necessitas enim peccandi ab Augustino
tradita solum est necessitas in genere, ex qua
fit ut non possint homines ante gratiam agere
nisi malè. Hęc autem non impedit quo minùs
in peccatis singularibus perpetrandis liberam &
indifferentem ad faciendum & abstinendum
habeant voluntatem. Sic enim & demones

necessariò peccant, quamvis in singulis acti-
bus peccatum non necessitate, sed voluntatis
libertate committant, sicut hoc non ignobi-
les etiam recentiores auctores docent. Nam
quod non ampliùs damnationem gravio-
rem eorum peccata mereantur, statui peccantium,
non innocentiarum talium actionum, tribui de-
bet.

Secundò etiamsi Augustinus quædam dan-
natorum hominum peccata necessariò fieri
etiam exercitij necessitate traderet, juxta mo-
dum quo capite præcedenti diximus, non vide-

Philos.

*de gra-
tia Christi*

*qui sunt de
nat. & lib.
arb.*